

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

שנה ט / גליון שפד
ערש"ק פרשת חיי שרה ה'תשע"ג

שאלת רבקה אף שידעו ש'מה' יצא הדבר'

'חיי שרה' אחרי פטירתה

דין ירושת המלכות במלכי ישראל

הרגש שצ"ל בעת עשיית טובה ליהודי

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת חיי שרה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון שפד), והוא אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות ענייני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ופשוט שלפעמים מעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,

מכון אור החסידות

שנת המאתיים להסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע

שבע רצון במאור שמן השמים חננוהו להיות "נותן"

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [מוהרש"ב] סיפר באחד מלילות שמחת בית השואבה, מה שמע ב"יחידות" מהוד כ"ק אביו אאמו"ר הרה"ק [מוהר"ש] מה שמסר לו הוד כ"ק אביו – אאמו"ר הרה"ק "צמח צדק" – על העבודה של מסירות נפש שהיתה להוד כ"ק זקנו אדמו"ר הזקן להקנות בחסידים ההרגש הפנימי של אהבת ישראל וקירובו של יהודי פשוט.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק הסביר באריכות את חילופי אופני נתנת צדקה, כאשר הלז מרגיש שנותנים לו בתור צדקה:

אמת, פעמים שהנתנה היא בהרגש; הנותן חש את מחסורו של חברו, ויש לו עגמת נפש מכך.

אך שביעת הרצון שיש לו מזה שחבירו נושע ורווח לו על ידו – נודפת ריח קלוקל של הרגשת חשיבות ומעלת עצמו, שהוא סייע לו; ונעשה מדושן עונג מהרגש יוקר עצמו, ושבע רצון במאור שמן השמים חננוהו להיות "נותן".

ולבד זאת שהוא נעשה מכובד בעיני עצמו ובעל גאווה – הרי זה היפך האמת, שהרי עבודת הצדקה צריכה לפעול על נפש האדם, כמאמר הוד כ"ק רבנו הזקן, שעל ידי עבודת הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ג עמ' 9 ואילך)

שתשתרש בו מדה טובה

בראש השנה תרמ"ח ואני אז בן שבע שנים וכמה חדשים, נכנסתי לכבוד אמי זקנתי הרבנית [רבקה, אשת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש], וכיבדה אותי באבטיח, יצאתי החוצה לחצר, והתישבת עם חברי על ספסל שהי' מכוון מול חלון חדרו של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [מוהרש"ב]. ונתתי מהאבטיח גם לחבירי.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק קראני אליו ואמר לי: ראיתי אמנם שכיבדת גם את חברך, אבל לא נתת להם בלב שלם.

והחל להסביר לי הענין של טוב עין ורע עין.

התרגשתי כל כך מדברי אבי עד שפרצתי בבכי רב, ולא יכולתי לחזור לעצמי למשך חצי שעה, ולבסוף הקאתי כל מה שאכלתי מהאבטיח.

כבוד אמי הרבנית [שטערנא שרה] שאלה את אבי: מה אתה רוצה מהילד?

ויען לה: טוב כך, שתשתרש בו מדה טובה.

אכן, זהו חינוך.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ה עמ' 10-11)

קובץ זה יוצא לאור לזכות האחים
הרה"ח הרה"ת ישראל אפרים מנשה שי'
והרה"ח הרה"ת יוסף משה שי'
וכל בני משפחתם שיחיו

זאיאנץ

ס. פאולו ברזיל

להצלחה רבה ומופלגה בגשמיות וברוחניות

צוות העריכה וההגהה:
[ע"פ סדר הא"ב]

הרב שמואל אבצן, הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב יוסף גליצנשטיין, הרב צבי הירש זלמנוב,
הרב שלום חריטונוב, הרב אברהם מן, הרב ישראל ארי' ליב רבינוביץ', הרב מנחם מענדל רייצס

יוצא לאור על ידי

מכון אור החסידות

ארץ הקודש
ת.ד. 2033
1469 President St.
#BSMT
כפר חב"ד 60840
Brooklyn, NY 11213
03-738-3734
718-534-8673
הפצה: 08-9262674
www.likras.org • Likras@likras.org

תוכן העניינים

מקרא אני דורש.....ה

אין משיאין את האשה אלא מדעתה

יקשה מדוע בתחילה אמרו "הנה רבקה גו' קח ולך", ולמחרת ביקשו לברר דעתה של רבקה, ויתרץ דמתחילה חשבו, דמכיון ש"מה' יצא הדבר" אין סיבה לשאול את רבקה, כי בין כך יצא הדבר לפועל, ורק כאשר עלה ספק בליבם באם "מה' יצא הדבר", רצו לברר גם דעתה של רבקה

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 65 ואילך)

פנינים.....ט

עיונים וביאורים קצרים

יינה של תורה.....י

"ויהיו חיי שרה": חייה האמיתיים של שרה – לאחר פטירתה

ההפרש בין עבודת אברהם לעבודת שרה / ג' דרגות בביטול העולם לעם ישראל / לאחר מותה נתגלו פעולות חייה / "בראשית – בשביל ישראל שנקראו ראשית"

(ע"פ לקוטי שיחות חט"ו ע' 145)

פנינים.....יד

דרוש ואגדה

חידושי סוגיות.....טו

דין ירושת המלכות במלכי ישראל ובזרע דוד

יקשה באריכות וייתור לשונות הרמב"ם גבי ירושת המלכות בזרע דוד; יקדים תמיהה בכללות מה שמלך שלמה בחיי אביו המסופר בהפטרות; יחדש דגדר המלכות בזרע דוד הוא מחודש בכללותו, שהוא דין בהגברא מצ"ע דניתנה לו חשיבות דמלך; עפ"י יבאר חילוקי הדינים בין מלכי בית דוד לשאר מלכים

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ל ע' 97)

תורת חיים.....כב

מכתבי קודש מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בענין "חזקה על תעמולה שאינה חוזרת ריקם"

דרכי החסידות.....כה

שיחות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ מליובאוויטש נ"ע אודות הרגש שצריך להיות בעת עשיית טובה ליהודי אחר

דרכי החסידות

שיחות ואגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ מליובאוויטש
וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בענייני עבודת השי"ת

בפרנסה שהשי"ת נותן לנו ישנו גם החלק שלך

הוד כ"ק רבנו הזקן פיתח והקנה בחסידים חושי אהבת חבירו וחושי הרגש זולתו. בעלי עסקים בכלל ואלה שעסקו עם הפריצים בחוות ובעיירות בפרט, הנה כשהשי"ת נתן להם פרנסה, ציפו לקבלת אגרת מהרבי או למשולח שלו לעורר על הצדקה.

בפרנסה שהשי"ת נותן לנו ישנו גם החלק שלך

מורנו הבעל שם טוב קירב אנשים פשוטים ובקירוב זה העמידם בקרן אורה, והוד כ"ק רבנו הזקן נטע בחסידים את החוש לעזור ליהודים בגשמיות.

חסידי רבנו הזקן עמלו קשות לפרנסתם. חלק גדול מהם היו בעלי מלאכות עירוניים, אחרים היו איכרים, טוחנים, גננים, שהיו מציגים את סחורותיהם בעיירות ובחצרות הפריצים. כולם עבדו קשה לפרנסתם.

כשהי' לחסיד רבנו הזקן שבוע טוב בפרנסה, הי' בטוח שבבואו לביתו יקדם אותו מכתב התעוררות לצדקה מהרבי, או משולח של הרבי האוסף כספים לצרכי החזקת בני ארץ ישראל.

הוד כ"ק רבנו הזקן פיתח והקנה בחסידים חושי אהבת חבירו וחושי הרגש זולתו. בעלי עסקים בכלל ואלה שעסקו עם הפריצים בחוות ובעיירות בפרט, הנה כשהשי"ת נתן להם פרנסה, ציפו לקבלת אגרת מהרבי או למשולח שלו לעורר על הצדקה.

הוד כ"ק רבנו הזקן עורר באגרות הקודש שלו את החסידים על ענין הצדקה בעין יפה וביד רחבה, שבקרב החסידים ובני ביתם נוצרה אימרה כללית: בפרנסה שהשי"ת נותן לנו ישנו גם החלק שלך.

אין משיאין את האשה אלא מדעתה

יקשה מדוע בתחילה אמרו "הנה רבקה גו' קח ולך", ולמחרת ביקשו לברר דעתה של רבקה, ויתרץ דמתחילה חשבו, דמכיון ש"מה' יצא הדבר" אין סיבה לשאול את רבקה, כי בין כך יצא הדבר לפועל, ורק כאשר עלה ספק בליבם באם "מה' יצא הדבר", רצו לברר גם דעתה של רבקה

בפרשתנו מדובר אודות הליכתו של אליעזר להביא אשה ליצחק, כיצד הזדמנה לו רבקה והוא בא אל בית משפחתה, וכאשר הציע להם את הצעת הנישואין הסכימו ואמרו (כד, נ-נא): "מה' יצא הדבר, לא נוכל דבר אליך רע או טוב. הנה רבקה לפניך קח ולך, ותהי אשה לבן אדוניך כאשר דיבר ה'".

אמנם לאחר מכן, כאשר רצה אליעזר לקחת בפועל את רבקה וללכת עמה אל יצחק, אז התעורר וויכוח ביניהם. בני משפחתה של רבקה רצו שתישאר עמהם עוד זמן: "תשב הנערה אתנו ימים או עשור אחר תלך", ואילו אליעזר סירב לחכות ואמר להם "אל תאחרו אותי וה' הצליח דרכי, שלחוני ואלכה לאדוני" (כד, נה-נו).

ובהמשך לזה קראו אל רבקה ושאלו לדעתה (כד, נו-נח): "ויאמרו נקרא לנערה, ונשאלה את פי'. ויקראו לרבקה ויאמרו אלי', התלכי עם האיש הזה, ותאמר אלך".

ובפשטות משמע, אשר זה שקראו לרבקה לשאול את דעתה – לא הי' על עצם השידוך, שכבר הוסכם ונגמר לפני כן; אלא, כל זה שרצו לשאול את רבקה הוא בענין זמן הליכתה – האם תלך עכשיו, כרצון אליעזר, או שתתעכב "ימים או עשור", כרצון בני משפחתה.

[וכן מפרש הספורנו: "ונשאלה את פי' – אם יסבול דעתה ללכת עתה עמך". והרשב"ם כתב:

והלוא, אפילו אם לתקופה קצרה מקבלים אותה מפני כמה סיבות, וכמו שאין לנו אלא אלקה אחד כך אין לנו אלא תורה אחת, אשר קדושה היא כמו בדברה הראשונה אנכי ה' אלקיך כן גם בכל שאר האותיות והתיבות אשר מראשיתה ועד סופה.

ואין להתירא אשר הנוער לא יקבל זה, כי רואים במוחש את ההיפך, אשר דוקא האמת הגלוי ובלי פשרות מתקבל אצלם, אף שבחיהם המעשים עדיין לא הגיעו למדריגה לעמוד בכל הנסיונות הנפגשים בחיי האדם.

עבודה בעניני עצמו מסייעת בעבודת החינוך

הנקודה התיכונית מכל האריכות האמורה היא, אשר על כל אחד ואחת מבעלי השפעה וביחוד בשדה החינוך הכשר, לעבוד בכל מרצו ויכולתו בעבודה קדושה זו, ואף שאסור לו לוותר אפילו על הגרוע שבין תלמידיו, אסור לו גם כן לרפות ידיו ממלאכתו מלאכת שמים זו, אם רואה בלתי הצלחה בעבודתו, וסוף סוף דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ובמשך הזמן יראה פרי טוב בעמלו.

– מובן שאם בכל עניני האדם זקוקים לעזר מן השמים, על אחת כמה וכמה בעבודת החינוך, אשר הכחות המנגדים על ה' ותורתו, נלחמים בזה בכל האמצעים והאופנים, ולהוספה בעזר מן השמים צריך להשתדל ע"י שלימות עצמו ובעניני עצמו, והענין כפשוטו בחיים היום יומים, מתאים לתורתנו תורת חיים ומצותי', ואין זה סתירה לעבודה עם הזולת, ואדרבה אחת מסייעת לחברתה.

ישמחני אם אקבל מכתב ידיעות ממנו שממשיך בעבודתו בהשפעה הרצוי' בחוגו ובסביבתו, השפעה ברוח ישראל סבא במרץ ההולך וגדול מזמן לזמן, ותקותי חזקה אשר כעבור משך זמן לא ארוך, יוכל לבשר גם כן שנראים פירות בעבודתו.

(אגרות קודש חי"ב אגרת ג'תתט)

"נקרא לנערה – אם תרצה להתעכב ימים או עשור כדברינו, או מיד לילך כדברך. . . ואע"פ שהמנהג הוא כמו ששנינו 'נותנים לבתולה שנים עשר חדש לפרנס את עצמה' – 'ותאמר אלך', איני חוששת להתעכב בשביל קישוטי עצמי".]

אמנם מתוך דברי רש"י מובן, שזה שקראו לרבקה לשאול דעתה הי' כדי לברר את עצם הדבר, שכן פירש:

"ונשאלה את פי' – מכאן שאין משיאין את האשה אלא מדעתה. ותאמר אלך – מעצמי, ואף אם אינכם רוצים".

ולכאורה צ"ב בשיטת רש"י, דלאחר שכבר הסכימו לדברי אליעזר ואמרו "הנה רבקה לפניך קח ולך" – מה פתאום נזכרו לקרוא לרבקה ולשאול אותה על עצם הדבר?!

יתירה מזו: מלשון רש"י – "ואף אם אינכם רוצים" – מובן שרבקה הרגישה שבני משפחתה אינם רוצים שתלך, ולכן אמרה להם שאף על פי כן "אלך" (שזהו הטעם שלא אמרה "הן", אלא "אלך" – כדי להדגיש את זה שהיא תלך גם נגד רצונם (כמבואר במפרשים – רא"ם. באר מים חיים. ועוד); ולכאורה, הרי מפורש לפני כן שהסכימו לזה!

ולאידך צ"ב: אם יש כלל "שאין משיאין את האשה אלא מדעתה" – איך באמת מלכתחילה הסכימו להשידוך בלי לשאול את דעת רבקה?

ב. והנה, במשכיל לדוד פירש (וכן הוא בעץ יוסף לבראשית רבה פ"ס, יב): "כלומר, אחי' ואמה אין משיאין אותה אלא מדעתה. . . אבל אב זכאי בבתו, כדכתיב 'את בתי נתתי וכו'', בין קטנה בין נערה. והלכך, לעיל שהי' בתואל קיים אמרו – 'הנה רבקה לפניך קח ולך', בלא שאלת רשותה; אבל עכשיו **שבתואל מת**, היו צריכין לשאול את פי'".

והיינו, שמלכתחילה הסכימו להשידוך, כיון שבתואל הי' קיים וברשותו – בתור אבי רבקה – להשיא אותה גם בלי לשאול את דעתה, ואז אמרו "הנה רבקה לפניך קח ולך"; אך בינתיים מת בתואל – כפירוש רש"י לפני כן, על הפסוק "ויאמר אחי' ואמה תשב הנערה אתנו גו'", שבתואל מת (על ידי מלאך) ועתה נשארו רק אחי' ואמה – וממילא חזר הדין שצריך לשאול את דעת האשה עצמה, כי אין בני משפחתה (מלבד אבי') יכולים להשיאה בעל כרחיה.

[דזה שהסכים אבי' בתואל קודם לכן לא הי' בגדר קידושין, אלא רק הסכמה בעלמא; ולכן כאשר באים עתה להשיאה בפועל, ובתואל כבר איננו – צריכים לשאול את דעתה].

אך ביאור זה ייתכן לאומרו בלשון המדרש (ב"ר פ"ס, יב), שכתוב שם "אין משיאין את היתומה אלא על פי'"; אך מלשון רש"י שנקט "אין משיאין את האשה אלא מדעתה" – מובן שאין כוונתו לדין מיוחד השייך ליתומה שמת אבי' דוקא, אלא דין כללי ש"אין משיאין את האשה אלא מדעתה", בכל

ארבעה ועשרים אלף תלמידים, תלמידים בערכו, זאת אומרת שלפי מצב ידיעותיהם ואופיים, רב ומשפיע שלהם צריך הי' להיות בממדי איש כרבי עקיבא, ומפני סיבה הנה מתו כולם ר"ל ועלולה היתה התורה שתשתכח מישראל, והעמיד רבי עקיבא חמשה תלמידים, והם החזירו את כל התורה שבעל פה והפיצוה בישראל בזמנם ובדורם, ונמסרה דור אחר דור עד שבאה אלינו ולבנינו ולבני בנינו עד עולם.

– פשוט שאין תורתנו ספר סיפורים בעלמא, כי אם תורה כמשמעה לשון הוראה, אשר כל ענין שבה, מלמד הוא ומורה דרך לכל אחד ואחת, וביחוד סיפור הנ"ל הוא מופת חי אשר על האדם לנצל כשרונותיו בכל האפשרי, ואיזה תופעה שלא תפגע בו בעבודתו זו, איננו רשאי שתפעול עליו איזה נמיכת רוח, ואפילו אם הוא ח"ו על דרך האמור לעיל, אשר עמל של כמה שנים אבד בתוהו, כפי הנדמה לעיני בשר, עליו להמשיך במרץ ובשמחה בעבודתו הקדושה.

וסוף כל סוף בודאי יצליח, אף שאפשר על דרך האמור לעיל שבמספר גדול לא הצליח או שלא עשו פרי, הרי שבכמות קטנה יצליח הצלחה מופלגה, שתמלא את כל החסרון ותשביע רצונו בעד כל העמל אשר עמל, וכלשון הכתוב המובא על ידי חכמינו ז"ל בסיפור הנ"ל, בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידיך, כי אינך יודע איזה מהם יוכשר.

דוקא האמת הגלוי וכלי פשרות מתקבל אצל הנוער

בודאי צריך להתעורר רגש של מרירות, על כל אחד ואחת הנוטה מדרך הישרה מדרך התורה והמצוה, אפילו אם נטייתו זו היא רק לימים ספורים ובענינים קלים, כי כל רגע ורגע יקר הוא, וכל פעולה ופעולה רבת ערך, ובפרט צריך להיות רגש מרירות זו אצל המחנך והמשפיע, אבל המסקנות ממרירות זו הן, אשר בודאי צריך להוסיף אומץ בעבודתו אשר עד עתה, לשפרה ולהשלימה, והרי כלל כללו, אין לך דבר העומד בפני הרצון, ולא רק בנוגע לתלמידים חדשים ולמושפעים חדשים, אלא גם בהנוגע לאלו שלעת עתה לא נראית השפעתו בהם, או שנעלמה מעיני בשר, ועוד ביתר שאת.

וצריך להביא ולהסיק בחשבון אשר דרך הפשרה, אינה מצליחה בכלל, וביחוד בין הנוער, כי טענתם פשוטה, שאם אפשר לעשות פשרה לשליש ולרביע, אפשר ג"כ להגדילה ולעשות פשרה פשרה למחצה וליותר, ועוד זאת, אשר אם הדבר סובל פשרות, הרי זה עצמו ראי' שאינו האמת, כי דרכי השקר מרובות הן, אבל דרך האמת היא אחת, ואף שרואים שאי אפשר להפוך את התלמיד או תלמידה בבית אחת ולעשותו אדם השלם, ושינוי אפשרי הוא רק לאט לאט ומן הקל אל הכבד, הנה בשעת התעמולה עצמה מוכרחת ההסברה, שהדברים אשר אותם דורשים מאתו, אין הכל הם ואינם ממצים את השלימות, כי כל אחד ואחת מחויב בכל התרי"ג מצות, ורק שבהתחשב עם מצבו, מתחילים אותו בענין פלוני ופלוני, כיון שאינו מוכשר לעת עתה לקבל הכל ביחד.

ועוד זאת, אשר אין האמת סובל שניות, ובנוגע לעמנו גוי אחד בארץ, הרי כל שניות ממנו

חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם

נפילת רוח של עסקן - תוצאותי בלתי רצויות

...נעם לי לקבל עתה מכתבו, אף כי מובן שאינני שבע רצון ממצב הרוח הנשקף בו, והוא נפילת רוחו על אשר לפי דעתו אינו רואה פרי בעמלו ובעבודתו בתוככי הנוער.

ואף כי מובן אשר שביעת רצון גמורה של עסקן ובר פועל איננה מביאה תוצאות טובות ביותר, כי עלולה היא להחליש את המרץ אשר בו, כיון שהיצר מפתהו לומר, עשית דרך והצלחת, ועתה יבואו אחרים וימשיכו;

הרי גם קצה השני, היינו רגש של יאוש ואפילו של נפילת רוח חזקה, תוצאותי בלתי רצויות ועוד יותר מזיקות מאשר התוצאות מהקצה הראשון, כי הרפיון הנגרם על ידה גדול יותר.

חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם

בהנוגע לגוף העניין שהנוער שהשקיעו בו כל כך עמל, ובכל זה נסחף בזרם החילוני, הנה חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, אף שלא תמיד מצליחה באותה המדה שאל' שואפים ומקוים, ועוד זאת אשר לפעמים תכופות ביותר התוצאות נראות רק לאחר זמן מכמה וכמה סיבות, ולפעמים רבות מתאחר עד שמסדר המחונך והמושפע בחיי משפחה, שאז אינו בעל שינויים כל כך, מביא בחשבון את כל העבר עליו ומצבו בהווה, ואז גם התקופה שקבל השפעה מאיש פלוני במקום פלוני, נכנסת בחשבון זה ויכולה להכריע את כף המאזנים לצד הטוב.

ועוד זאת, ובהקדם המסופר על רבנו עקיבא, אחד מגדולי התנאים, ומעמודי התורה שבעל פה שלנו, שמספרים חכמינו ז"ל אודותו, אשר ארבעים שנה הי' מלמד משפיע ומחנך ונשיא, והי' לו

ג. ויש לומר בפשטות:

הטעם שמלכתחילה הסכימו בני משפחתה של רבקה להצעת הנישואין, ולא שאלו את דעת רבקה עצמה, אף שהכלל הוא "שאינ משיאין את האשה אלא מדעתה" – הוא משום שנידון דידן הי' **יוצא מן הכלל**;

דכיון שמדברי אליעזר נוכחו לדעת ש"מה' יצא הדבר", הבינו בדרך ממילא ש"לא נוכל דבר אליך רע או טוב" – כי סירובם או סירובה של רבקה לא ימנעו את הדבר מלבוא בפועל, "לפי שניכר שמה' יצא הדבר לפי דבריך שזימנה לך" (לשון רש"י על אתר), ושוב אין תועלת בשאלת דעתה של רבקה.

[וכפירוש הספורנו על הפסוק: "קח ולך – גם בלי רשותנו; כאשר דבר ה' – שגור 'בת פלוני לפלוני', שהרי נתן אות על רצונו בזה"].

אמנם מעתה מתחזקת הקושיא לאידך גיסא: לאחר שבני משפחת רבקה אמרו ש"מה' יצא הדבר", ולכן הסכימו מיד ואפילו בלי לשאול את דעת רבקה – כי הבינו שמקרה זה הוא **יוצא מן הכלל** ד"אין משיאין את האשה אלא מדעתה" – מה התחדש לאחר מכן שלכן "נזכרו" פתאום שצריך לברר את "דעת האשה"!!

ד. אלא הביאור בזה:

בפירוש רש"י על דברי בני משפחתה של רבקה – "תשב הנערה אתנו ימים או עשור", מבאר את טעם בקשתם: "שכך נותנין לבתולה זמן י"ב חודש לפרנס את עצמה בתכשיטים". והיינו, שזהו **מנהג העולם הרגיל** שכאשר מציעים הצעת נישואין אין עושים את הנישואין מיד אלא נותנים זמן של הכנה כו'.

ובכן:

בתחילה כאשר הציע אליעזר את הדבר, לא הזכיר כלל שיהי' שינוי מן המנהג הרגיל (ותלך מיד),

והבינו שכוונתו היא לשידוך בסדר המקובל והרגיל – ולזה הוא שהסכימו ואמרו "מה יצא הדבר"; אך כאשר (למחרת) סירב אליעזר להסכים לסדר הנהוג, והוסיף דבר חדש: "אל תאחרו", דהיינו, שבא בזה לשנות מהמנהג הרגיל בכגון דא – עורר הדבר ספק בכל דבריו, גם בשטר מתנה שהראה להם (פרש"י כד, לו) וגם בדברי הנפלאות שסיפר, שרק ממנו ידעו אודותם (וכדיוק לשון רש"י הנ"ל: "לפי דבריו") ולא היתה להם הוכחה נוספת על אמיתתם, ועתה כאשר הוסיף דבר חדש לגמרי נעשה ערעור על כל הענין.

וע"ד שמצינו בדברי הנחש אל חוה, שדחף אותה עד שנגעה בעץ הדעת ואמר לה "כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה" (פרש"י בראשית ג, ד) – עד"ו בנדוד, כאשר בא אליעזר בדרישה לקחת את רבקה מיד ולא לתת לה זמן של הכנה, דרישה שבעיניהם היתה משונה ומוזרה ובלתי מתקבלת על הדעת, התעוררו לחשוב שגם דבריו הקודמים אין בהם ממש.

[ואמנם, לכאורה ענין המהירות מובן כבר מתוך סיפורו של אליעזר לפני כן, שסיפר על כך שהיתה לו קפיצת הדרך: "ואבוא היום – היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ" (פרש"י כד, מב), הרי שמשמים מכוונים שהענין יתקיים במהירות;

אבל באמת אין בזה שום ראי' שרבקה צריכה לבוא עם אליעזר מיד, כי י"ל בפשטות שהוא כדי להקדים את התחלת ההכנות (שנמשכות "זמן י"ב חודש"), ובמילא הקדמת לקיחת רבקה ככל האפשרי].

וכיון שרק בסיבת הניסים החליטו שמדובר במקרה יוצא מן הכלל ולכן אין צורך בשאלת דעתה של רבקה – הרי עכשיו, כשנוצר פקפוק בדברי אליעזר ובסיפורי הנסים שסיפר, חוזר המצב להיות מצב רגיל שבו "אין משיאין את האשה אלא מדעתה", ולכן "נקרא לנערה ונשאלה את פיה".

– רק אצל דוד ושלמה:

ידועים דברי הרמב"ם (סהמ"צ מל"ת שס"ב²¹) "אין מלך למי שמאמין תורת משה רבינו אלא מזרע דוד ומזרע שלמה דוקא" (והוא בכלל עיקר הי"ב מהי"ג עיקרים (ברמב"ם פיהמ"ש פ' חלק)). ובזה מתורץ לשון הגמ' (מגילה יד, א. וש"נ) "דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן", דלכאורה איך מתאים להוסיף "ושלמה" (דמשמע כאילו דהוי מלכות נפרדת), והרי מלכות שלמה היתה ירושה דמלכות דוד (ומשיחת שלמה היתה רק "לסלק המחלוקת" מפני אדוני?)? אלא משום שמלכות שלמה (ומשיחתו) יש בה גם התחלת ענין חדש, דהנצחיות דמלכות בית דוד "עד עולם" נפעלה דוקא ע"י דוד ושלמה יחד, כמבואר במ"א²².

ועפ"ז יש לומר, שמטעם זה היו שניהם מלכים בזמן אחד²³, דבזמן זה הוגדר ענין זה שבמלכותם, דמחמת שניהם נעשתה המלכות למלכות נצחית.

מלכות" שלהם הוא אותו הכתר, וכמרומו בחז"ל (ע"ז מד, סע"א¹⁷) שהסימן למלכי בית דוד הוא שכתר דוד "הולמתו"), כי כתר מלכות של מלכי בית דוד הוא עצם אחד.

וכן בענינו, שהנהגת המלוכה היתה בפועל (רק) על ידי דוד, כדמוכח בדה"א (כח-כט) כנ"ל (ומה שמצינו ענינים של הנהגת המלכות אצל שלמה בחיי דוד, אין זה אלא בשליחותו של דוד אביו¹⁸, ולא כמלכות נפרדת)¹⁹; אבל מ"מ חל שם מלך על שלמה בחיי דוד (לאחרי שנמשח²⁰), כיון שיש אצלו "כתר מלכות".

ו

עפ"ז מיישב לשון הש"ס במ"א, דגדר הנ"ל שבמלכות דוד נפעל ע"י מלכות שלמה עמו ויש להוסיף ביאור בזה שמצינו ענין כזה – מלך בחיי האב (כשלא נפקע המלכות מן האב)

(17) וראה גם סנהדרין כא, ב ובפרש"י. וראה הנסמן בהערה 13.

(18) אבל שליחות זו אינה אפשרית בכל אדם, אלא מי שהוא "כמותו" דהמשלח, היינו מלך כמותו, כמו שלמה שהי' מלך כמותו ד"דוד". וכמו שבשליחות בכלל צריך השליח (לכל לראש) להיות כמותו דהמשלח, וחש"ו לאו בני שליחות ניהו, כמשנ"ת במק"א.

(19) וי"ל שלכן לא נהרג אדוני' מדין מורד במלך (ראה לעיל הערה 4). ואכ"מ.

(20) שלדעת הרמב"ם הוצרך לזה בנוגע לשלמה לסלק המחלוקת (הל' כלי המקדש פ"א הי"א. הל' מלכים ספ"א).

(21) ע"פ הוצאת קאפח (ועד"ז בהוצאת העליר). ולפנינו – בשינוי קצת.

(22) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 108 ואילך.

(23) להעיר מזה שאמרו (זח"א קנו, רע"א. רכה, סע"ב. ועוד) דבזמן שלמה קיימא סיהרא באשלמותא (וראה גם שמו"ר פט"ו, כו), והרי זה שייך בין לדוד (דוד יד) ובין לשלמה (דוד ט"ו), שהרי מילוי ושלמות הלבנה היא חצי כ"ט י"ב תשצ"ג (ב"י או"ח סתכ"ו) שהוא בין י"ד לט"ו, קודם לשלמות ט"ז יום.

בכתר מלכות להיות שיש כאן חסרון בהגברא כשלעצמו ולא דוקא בשייכות לתפקידו ("שלא זכה אלא לכשרים").

ה

יוסיף דהוא חילוק בדרך הירושה דהמלכות אי דמי לכל ירושות

והנה ע"פ הנ"ל נחתינן לעוד הפרש יסודי בין מלכי ישראל ומלכי בית דוד – בנוגע למצב הבן בחיי האב:

אצל שאר המלכים (וכל השררות) שגדר מלכותם אינו אלא התפקיד דמלוכה, מובן, שכל זמן שהאב חי וקיים, א"א שיחול על הבן שום גדר של מלכות (כ"ז שאביו עדיין מולד), כי תפקיד המלוכה לא יתכן אלא לאחד. וגם אם הוא בן הראוי למלא מקום אבותיו – הרי כל זמן שאביו מולך אין להבין כלום בענין המלכות (כמו בירושת נכסים, שכל זמן שהמוריש בחיים אין להבין שום בעלות על נכסי האב), והוא רק בגדר ראוי לירשו¹⁴.

משא"כ אצל מלכי בית דוד, כיון שיש אצלם כתר מלכות, שהכח והחשיבות דמלוכה מוטבע בהם מצד עצמם, הרי זהו ענין הקיים גם בחיי אביו¹⁵.

14) אלא שבזה שינוי בין ירושת נחלה לירושת שררה (ראה בהנסמן בהערה 7), שירושת נחלה היא רק לאחר מיתה, וירושת שררה אפשרית גם בחיים, שממלא מקום אבותיו בשררה זו.

15) וי"ל שגם בשאר מלכי בית דוד הנ"ל (ס"א) לא נפקעה המלוכה מהאב כשנעשה הבן מלך, משא"כ במלכי ישראל, דכאשר הבן ירש המלוכה בחיי האב נפקעה לגמרי מהאב. וראה צפע"נ להוריות י, א ד"ה פרט.

ועפ"ז י"ל שזו היתה פעולתו של דוד בהמליכו את שלמה בחייו:

אע"פ שזכה שלמה בכתר מלכות תיכף משנולד, להיותו זרע כשר, והי' לו כח המלוכה בעצם, מ"מ, כל זמן שדוד הי' בחיים ומלך בפועל, הרי כח המלוכה של שלמה הוא רק "בכח" ולא "בפועל", כי אין הכרח שימלוך בפועל [דלא מיבעי אצל שלמה שהיו לו עוד אחים ואין וודאות שהוא יהי' המלך, אלא גם אם היה מדובר בבן יחיד, הרי אפשר שימות בן בחיי האב ולעולם לא ימלוך בפועל];

אבל ע"י בחירת דוד בשלמה בנו וציוויו למושחו, חל עי"ז על שלמה שם מלך, היינו לא רק שעתיד הוא לירש את המלוכה מדוד, אלא יש עליו שם מלך בפועל (כיון שזכה ב"כתר מלכות").

ואין זו סתירה להכלל שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד – כי הדיוק בזה הוא "משתמשים בכתר אחד", דהיינו הנהגת המלוכה בפועל, שזה אינו שייך להיות ע"י שנים בבת אחת (ובפרט שאין דעותיהם שוות וכו'¹⁶), ואין מלכות אחת נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא; אבל עצם שם מלך, שתלוי ב"כתר מלכות" וכח המלוכה שניתן לדוד ולזרעו עד עולם, אפשר לחול על שנים בזמן אחד.

ובעומק יותר יש לומר, ש"שם מלך" שחל על שלמה אינו בסתירה לשם מלך דוד – כי היינו הך, ד"כתר מלכות" של שלמה אינו אלא "כתר מלכות" של דוד (וכן בכל מלכי בית דוד, ש"כתר

16) ראה סנהדרין לח, א. ספרי (ורש"י) פינחס כז, יח. ועוד. ובמילא אין גדר שררה והנהגת המלוכה של א' שווה לחבירו.

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

בא בימים גם אחרי שכבר בא בימים

ואברהם זקן בא בימים
(כד, א)

בכלי יקר הק' "הרבה מפרשים תמהו והלא כבר נאמר [כפ' ורא] ואברהם ושרה זקנים באים בימים, והי' כמו ל"ז שנים בין שני זמנים אלו", וא"כ מהו שנאמר כאן "ואברהם זקן בא בימים", שרק עתה נזקק?

ויש לבאר זה:

פירוש התיבות "בא בימים" באופן מילולי הוא, שהוא "בא" ונכנס בתוך הימים שלו. ובאמת יש בפירוש זה משמעות עמוקה, שהימים והמאורעות שעברו על האדם אינם כמו דבר העובר וחולף, כ"א כל יום ומאורע פועל ומשפיע על האדם, עד שניכרים בתווי פניו המאורעות שעברו עליו.

וכמו שרואים, שאין כל בני אותו גיל דומים זל"ז, ולפעמים נראה א' מהם מבוגר מזולתו, כי המאורעות שעברו עליו נגעו ללבו והשפיעו על תווי פניו, עד שנראה יותר מבוגר.

והנה מטבע הדברים, ככל שאדם מתבגר אין המאורעות העוברים עליו משפיעים עליו, אם מפני שנעשה מתון יותר, או לפי שהדברים כבר אינם תופסים אצלו מקום.

ולכן אף שכבר נאמר "ואברהם ושרה זקנים באים בימים", שהמאורעות שעברו עליהם השפיעו על גופם כו', מ"מ אחרי שעברו עליהם עוד ל"ז שנים, יש צורך להודיע ולחדש שגם המאורעות דל"ז שנים אלו השפיעו עליו, והותירו רושםם בו, באופן של "בא בימים". וק"ל.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"ה ע' 89 ואילך)

קניית המערה בכסף מלא

ויתן לי את מערת המכפלה גו' בכסף מלא יתננה לי

אשלם כל שוויי, וכן דוד אמר לארונה בכסף מלא (כג, ט. רש"י)

לכאורה תמוה מה שמוסיף רש"י "וכן דוד אמר לארונה בכסף מלא", הרי הלשון "בכסף מלא" נאמר גם כאן, ומה מוסיף לנו בהבנת הכתובים שגם דוד אמר לארונה "בכסף מלא"?

וי"ל, דבזה ביאר לנו רש"י מה שהדגיש אברהם שמוכן לשלם כל שווי:

דכמו שמצינו אצל דוד, שאף שכשכבש את ירושלים מארונה זכה בה כבר מדין כיבוש, מ"מ לא רצה לבנות בה מזבח עד ששילם עבורה כסף מלא, וכמ"ש (דברי הימים א כא, כד) "כי לא אשא אשר לך לה' והעלות עולה חנם", שרצה דוד שלא יהי' לארונה שום שייכות למקום המזבח, ולכן שילם לו בכסף מלא, שבזה סילק את זכותו של ארונה מהמקום מכל וכל.

ועד"ז היתה כוונת אברהם בקניית מערת המכפלה "בכסף מלא", דאע"פ שהי' בידו ליטלנה מן הדין, שהרי אמר לו הקב"ה "לזרעך אתן את הארץ הזאת" (וכדפרש"י לעיל כג, ד), מ"מ שילם לעפרון כסף מלא כדי לסלק את זכותו מן המערה לגמרי.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י ע' 60 ואילך)

"ויהיו חיי שרה":

חייה האמיתיים של שרה - לאחר פטירתה

ההפרש בין עבודת אברהם לעבודת שרה / ג' דרגות בביטול העולם לעם ישראל / לאחר מותה נתגלו פעולות חייה / "בראשית - בשביל ישראל שנקראו ראשית"

שום דבר בעולם אינו בדרך מקרה ח"ו, וכ"ש וק"ו דבר ועניין בתורה - בוודאי שהוא בהשגח"פ. ואם-כן גם שמות הפרשיות שבתורה ה"ה בכוונת מכוון והם מורים על תוכנה ועניינה של הפרשה.

בנוגע לפרשתנו נראה לכאורה בדיוק להיפך: שם הפרשה הוא "חיי שרה", ואילו תוכנה של הפרשה הוא "מות שרה". דלא זו בלבד שכל הפרשה כולה היא לאחר מות שרה, הנה הפרשה מלאה מאורעות שבמידה מסויימת הם גם באופן הפכי מחייה של שרה.

ובפרטיות, המאורעות דפרשתנו הם: קניית שדה המכפלה וקבורת שרה; שליחות אליעזר למצוא שידוך ליצחק; ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה ו"אלה תולדות ישמעאל". דכל אחד מהם הוא לכא' לגמרי להיפך מ"חיי שרה":

קניית שדה המכפלה וקבורת שרה - ה"ה קשור עם מותה של שרה ולא עם חייה; נישואי יצחק ורבקה הביאו ל"וינחם יצחק אחרי אמו"² - "ומשמחה הוא מתנחם באשתו", ואם כך יש בהם ענין

(1) שכמה מהם נקראו כך כבר בש"ס (ראה מגילה כט, ב. ועיין לקוטי שיחות ח"ה ע' 57 הערה 1 ובשו"ג). ובוודאי שכן נקראות הסדרות ע"י כל ישראל משך אלפי שנה. ראה בארוכה בלקו"ש ח"ה עמ' 57 ואילך.

(2) כד, סז וברש"י. וראה פדר"א פל"ב.

להגברא, דהוא אדם הנקרא מלך (היינו דהוא במעלה וחשיבות דמלך מצ"ע, אף בלא שיעשה בפועל התפקידים דמלך¹³), ר"ל רק לענין זה דחלים בו דיני ההנהגה המיוחדים שישנם במי שהוא מלך.

וזהו הענין ד"כתר מלכות" שזכה בו דוד, "לו ולבניו הזכרים עד עולם" - לא רק שהם ימלכו בפועל, אלא שהם יהיו מלכים בחשיבות ויהי' בזרעם דינים הנוהגים באדם שהוא מלך. והוא "עיקר המלכות" השייך לזרע דוד בלבד, כי אינו רק הנהגת המלוכה, אלא החשיבות והמעלה שבהגברא הנקרא מלך, שניתן בדוד וזרעו עד עולם.

ועפ"ז מובן קשר הדברים ברמב"ם, שבהמשך לדיני ירושת המלכות (ושאר שררות ומינויין שבישראל), כותב ע"ד מלכות בית דוד, ומדייק שהיא באופן ש"לא תכרת המלוכה מזרע דוד לעולם" - שאין זו הבטחה צדדית, אלא ענין המוכרח מצד עצם גדר מלכות בית דוד.

פירוש, דכאשר המלוכה היא רק מסובבת ממה שנתמנה למלאות תפקידים דמלוכה, הרי זהו ענין שמיתוסף ונפעל בהגברא ע"י מינוי זה, ואינו חשיבות שישנה בהאדם מצ"ע, וממילא שייך בזה הפסק ואינו בהכרח שיעבור בירושה אף לזרעו, דהא הוא תלוי במינוי ואינו בהגברא מצ"ע; משא"כ במלכות בית דוד, הרי מלכותם הוא מסובב ממעלתם שחלה בהם מצ"ע להיות לאנשים שהם בחשיבות דמלך, וזה נעשה מהות ועיקר בהגברא בעצמו מה שהוא "מלך" בעצמו, ומזה בא במילא תפקיד ומינוי מלכותו בפועל,

(13) ראה המשך תער"ב פקכ"ב. ובכ"מ.

ולזה אין שייך בחשיבות זו הפסק, והוא עובר בדרך ממילא מאב לבנו כיון שהוא חשיבות שישנו בהאב מצ"ע.

ד

יבאר דבמלכי דוד היתה המלכות בהגברא מצ"ע ולזה עוברת ודאי בירושה

ע"פ כל הנ"ל מובן, דאיכא חילוק יסודי בגדר ירושת המלכות בין מלכי בית דוד ושאר המלכים (וכן כל השררות והמינויין) שבישראל, דבשאר מלכים שאינו אלא ירושת תפקיד, ה"ז דמי לכל ירושת נחלה, דהמוריש יש לו "בעלות" על תפקיד פלוני (ע"ד שאר רכושו ונכסיו שהוא הבעלים עליהם), וזה הוא שמוריש לבניו (וכהדגשת הרמב"ם כאן (בה"ז שם) "כל הקודם בנחלה קודם לירושת המלוכה");

משא"כ אצל מלכות בית דוד אין זו כמו ירושת נכס, אלא הוא ענין הבא בדרך ממילא, שע"י ש"זכה דוד בכתר מלכות", "הרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם", שבדרך ממילא נטבע בהם כח המלוכה עד עולם.

ועפ"ז י"ל, דמ"ש הרמב"ם שם בנוגע למלכי בית דוד, "ולא זכה אלא לכשרים" - אינו ענין לתנאי ירושת המלכות שכתב לפנ"ז "והוא שיהי' הבן ממלא מקום אבותיו בחכמה וביראה" - אלא הם ב' עניינים נפרדים זמ"ז, דהתנאי להיות "ממלא מקום אבותיו בחכמה וביראה" נוגע לירושת תפקיד המלוכה, דרק מי שיש בו חכמה ויראה יכול להנהיג המלוכה כראוי; אבל כוונת הרמב"ם "ולא זכה אלא לכשרים" היא לענין ירושת "כתר מלכות", שכח המלוכה המיוחד למלכי בית דוד אינו עובר אלא לזרעו הכשרים, ולא לזרעו שאינם כשרים, שהם אינם זוכים

יחלקראת שבת

ולא דמיא כלל להזמן שברח דוד מפני אבשלום בנו (באמצע ימי מלכותו) דאיתא ע"ז בירושלמי (ר"ה פ"א ה"א. הוריות פ"ג ה"ב) ד"אותן ששה חדשים שהי' דוד בורח מפני אבשלום שעירה הי' מתכפר כהדיוט", דהלא התם הי' זה בעל כרחו (מחמת בריחתו מפני אבשלום), אבל אינו מסתבר כלל שיעביר המלוכה מידו ברצונו בחייו.

ובפרט שי"א (ראה שו"ת אבני נזר יו"ד סשי"ב בהגהה לאות כז. ועוד¹⁰), שגם באותן ששת החדשים הי' לו דין מלך, שלכן שמעי שקללו אז הי' לו דין מורד במלכות וחייב מיתה¹¹, אלא שבנוגע לשעיר יש דין מיוחד שאינו אלא במי "שאין על גביו אלא ה' אלוקיו" (משנה הוריות י, א. וראה רמב"ם הל' שגגות פט"ו ה"ו), וכיון שדוד הי' אז נרדף והי' ירא מפני אבשלום לא מקרי "אין על גביו אלא ה' אלוקיו" בפועל.

ופשיטא שאין זה דומה כלל להא שמצינו מלכי בית דוד ומלכי ישראל בזמן אחד, ולדעת הרמב"ם (הל' מלכים פ"א ה"ח) "נביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל כו' הרי זה מלך וכל מצות המלכות נוהגות בו" – כי שם שני מלכים הם בשני מקומות שונים, זה ביהודה וזה בישראל [נוסף על החילוק בסוג המלוכה שזה ממלכי בית דוד וזה ממלכי ישראל, ששונים במהותם, כדלקמן בארוכה].

^[10] אבל ראה מאירי הוריות יא, סע"א. פרשת דרכים דרוש יא בסופו. ועוד.

^[11] ראה ש"ב יט, כב. מ"א ב, ח. שם, לו ואילך (ובמפרשים שם). צפע"נ להוריות י, א ד"ה פרט. אבל להעיר מרש"י ש"ב יט, כג.

גידוש דהם ב' גדרים במלוכה אי הוא חלות המסובב רק החפצא דהמלכות או שהוא חשיבות עצמית בהגברא

לכאורה הי' אפשר לבאר זה, ע"פ דברי הגמ' (סנהדרין צח, סע"ב) "עתיד הקב"ה להעמיד להם דוד אחר שנאמר (ירמ' ל, ט) ועבדו את ה"א ואת דוד מלכם אשר אקים להם, הקים לא נאמר אלא אקים א"ל ר"פ לאביי והכתיב (יחזקאל לו, כה) ודוד עבדי נשיא להם לעולם כגון קיסר ופלגי קיסר", מלך ושני לו כן דוד החדש מלך כדכתיב ודוד מלכם אשר אקים ודוד המלך שני לו כדכתיב נשיא להם ולא כתוב מלך" (פרש"י)¹². שמזה מובן, שגם במלכות בית דוד עצמה, יש אפשרות של שני גדרים במלכות, קיסר ופלגי קיסר, ולפ"ז אפשר לומר מעין זה גם בתחלת מלכות בית דוד, במלכות שלמה ודוד, ששניהם היו מלכים, אלא שהם ע"ד קיסר ופלגי קיסר.

אבל גם זה דוחק, דפשיטא ששני "מלכים" אלו אינם שוים בתוקף מלכותם, וכלשון הגמ' "ופלגי קיסר" (חצי קיסר), "ושני לו", ולא מצינו שבאותו הזמן הי' אחד משניהם (דוד או שלמה) באופן ד"שני לו".

ועל כן נראה ההסברה בזה, דענין המלכות יכול להיות בשני אופנים: א) התפקיד והחפצא דמלוכה, שהן הפעולות והנהגות המלוכה (בלשון הכתוב (פינחס כז, יז. ובספרי (ורש"י) שם) "אשר יצא . . ואשר יבוא לפניהם", וכן הפרטים שביארם שמואל הנביא (ש"א ח, יא ואילך. רמב"ם הל' מלכים ספ"ד)). ב) ענין המלכות בשייכות

^[12] וראה ראב"ד שם ספ"א. צפע"נ עה"ת ויחי מט, ט. לקו"ש חל"ה ע' 206 ואילך.

לקראת שבת

שהוא תמורת חיי שרה; "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" ו"ואלה תולדות ישמעאל" – הרי הם לגמרי להיפך מהוראת שרה בחייה "גרש את האמה הזאת ואת בנה". וכיצד שייך לומר שהפרשה כולה קשורה עם חייה של שרה!?

מקודם יש להבין את מהותה של שרה, ואזי נוכל לבאר כיצד אדרבה, כל ענייני הפרשה מורים שחיי שרה לא נפסקו לאחר מאה ועשרים ושבע שנים, ואדרבה הם באים לידי ביטוי דוקא בפרשה זו שלאחרי מותה, ביתר שאת ועוז.

דהנה מצינו חילוק עיקרי בין אברהם ושרה והיחס שלהם לתולדותיהם:

אברהם, כפשוטו, לא היה רק אביו של יצחק – אלא גם של ישמעאל. ועד שחז"ל אומרים שכשאמר לו הקב"ה "בנך יחידך אשר אהבת" שאל אברהם "שניהם בנים, שניהם יחידיים, שניהם אהובים"³. ויתירה מזו: ישמעאל נולד לאברהם קודם יצחק. מאברהם נולד לא רק עם ישראל, אלא גם אומות אחרות, וכהבטחת הקב"ה⁴ "אב המון גויים נתתיך", "אב לכל העולם"⁵.

ואילו שרה היתה אמו של יצחק בלבד, ושייכותה היא אך ורק לישראל⁶.

ועד"ז הוא החילוק הכללי בין עבודת אברהם לעבודת שרה:

אברהם פירסם אלוקות לכל סוגי בני האדם, "הקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב"⁷, לרבות ערביים שמשתחוים לאבק רגליהם⁸ – מבלי להתחשב במעמדם ומצבם, והאם ההשפעה עכשיו תשנה אותם גם לאחר זמן או לא.

משא"כ שרה – (משנולד יצחק) ההשפעה וההמשכה האלוקית שהיא הביאה לעולם, היתה אך ורק למקום הראוי, לצורך יצחק (כמרומו בסיפור הגמרא⁹ על רבי בנאה, ומבואר בארוכה בחסידות¹⁰, ואכ"מ).

במיוחד התגלה חילוק זה בין אברהם ושרה ביחסם לישמעאל: שרה שתפקידה להשפיע רק

^[3] סנהדרין פט, ב. פדר"א פל"א. תנחומא, ב"ר ופרש"י – עה"פ (וירא כב, ב). ועוד.

^[4] לך יז, ה.

^[5] פרש"י שם.

^[6] ולהעיר, שעשו בנו של יצחק הי' "ישראל מומר" (קידושין יח, רע"א). משא"כ ישמעאל (ראה בארוכה לקו"ש חט"ו עמ' 191 ואילך – יובא בעזה"ת במדור זה בשבוע הבא).

^[7] ראה סוטה יו"ד סע"א ואילך. ב"ר ספנ"ד. ספל"ט. פמ"ג, ז. פמ"ט, ד.

^[8] ראה ב"מ פו, ב. הובא בפרש"י וירא יח, ד.

^[9] ב"ב נח, רע"א.

^[10] ראה אור- התורה (לאדמו"ר הצמח צדק) ד"ה רבי בנאה פרשתנו קכ, א ואילך. תמב, ב ואילך. תורת-חיים (לאדמו"ר האמצעי) פרשתנו קכה, ד ואילך. ועוד.

לְקִרְאת שַׁבַּת

ליצחק אמרה¹¹ ”גרש את האמה הזאת ואת בנה, כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק”; ואילו אברהם שהמשיך אלוקות לכולם ”וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו”, ועד שביקש (ופעל) ”לו ישמעאל יחיה לפניך”¹².

בעיני שרה אין לישמעאל שום תפיסת מקום לצד יצחק, ואסור שיקבל את השפעת אברהם ביחד עם יצחק – עם ישראל.

נקודה זו – ההשפעה אך ורק לישראל – היא הנקודה התיכונה דכל הפרשה ”חיי שרה”, דכאן דוקא נראה ונגלה אופן השפעת שרה, שכל ההשפעות יהיו אך לישראל. ובפרטיות:

רכישת מערת המכפלה: מערת המכפלה היתה מקום קבורת אדם וחוה, ובמילא ה”ה קשורה עם כל המין האנושי ולא רק עם ישראל. וכאן מצינו איך שאברהם השתדל לקנותה לקבורת שרה, וממנה לג’ אבות ואמהות, שמערת המכפלה תהיה שייכת אך ורק לעם ישראל. שזה עצמו מורה שישראל הם העיקר דאדם וחוה, וכל שאר האומות אינן נחשבות למאומה לצד ישראל.

יתירה מזו: אברהם אומר לבני חת ”גר ותושב אנכי עמכם” – ”אם תרצו הריני גר, ואם לאו כו’ אטלנה מן הדין, שאמר לי הקב”ה לזרעך אתן את הארץ הזאת”, דמשמעם של דברים הוא: כל בריאת העולם היא בשביל ישראל ובשביל התורה¹³, ארץ ישראל הוא מקום המיוחד לעם ישראל, וישיבת בני חת בארץ ישראל היא רק כדי שהם ימסרוה לישראל¹⁴. ועל כן, אם הם מוכנים למוכרה לאברהם, אזי “הריני גר” – דהסדר הוא שבתחילה אברהם הוא גר, ואז הוא מקבל את ארץ ישראל. אבל אם הם אינם מוכנים למוכרה, בטלה מציאותם, כיון שהם מתנהגים היפך מטרת בריאתם, ואזי “הריני תושב ואטלנה מן הדין”!

וכל זה בא מכוחה ועבודתה של שרה, כהקדמת הכתוב ”ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר” – דזוהי ההוראה דשרה, שהעולם וכל אשר בו שייך אך ורק לישראל.

שליחות אליעזר למצוא שידוך ליצחק: בחלק השני של הפרשה, מתגלים “חיי שרה” בדרגא גבוהה יותר, דאם בחלק הראשון הודגש איך שמציאותם של אדם וחוה היא רק עבור ישראל, וכל המין האנושי הוא עבור ישראל, נתוסף כאן, שגם אלו שלכאורה יש להם שייכות מסויימת לאברהם,

^[1] וירא כא, יא

^[2] ראה זח"א רה, ב: "אברהם לא ידענו כו' לא אשתדל עלן כמה דאשתדל על ישמעאל דאמר לו ישמעאל".

^[3] ראה פרש"י בראשית א, א.

^[14] דכל חלק באר"י יש לו זמן מיוחד ודרך מיוחדת שבו מסרו הקב"ה לעם ישראל: כללות אר"י נמסרה בזמן יהושע (דאם היה נמסר קודם לכן היה "תרבה עליך חייט השדה" (עקב ז, כב)), ובדרך כיבוש. ומערת המכפלה נמסרה לישראל בזמן אברהם ובדרך קניה (וארץ קיני, קניזי וקדמוני עתידים להיות לעתיד ובדרך ירושה (פרש"י לך טו, יט. ב"ר ספמ"ד)).

לְקִרְאת שַׁבַּת

אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד (ראה חולין ס, ב. פרש"י בראשית א, טז. ועוד), וכמאמר (סנהדרין ח, א. רש"י וילך לא, ז) ”דבר אחד לדור כו”, וכנ”ל ש”אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא”?

ומה דמצינו אכן כמה שמלכו בחיי אבותיהם (כמו יהושפט שהמליך את יורם בחייו שנתיים (פרש"י מ”ב ח, טז), אחזיהו שמלך בחיי יהורם אביו (פרש"י שם ט, כט), עוזי’ בימי אביו אמציהו (פרש"י שם יד, כב; טו, ח), ועוד כיו”ב), אי”ז שייך לנדו”ד, דהא התם עברה המלוכה מהאב אל הבן, ונתבטלה מלוכת האב (כיון שלא הי’ ראוי למלוך מחמת חולי וכיו”ב), וכמבואר במפרשים⁷, שהוא ע”ד מ”ש בתשובת הרשב”א (ח”א סי’ ש) והובא ברמ”א (או”ח סנ”ג סכ”ה), ב”ש”ץ שהזקין ורוצה למנות בנו לסייעו לפרקים . . שאם ממלא מקומו בשאר דברים בנו קודם לכל אדם”, ועד”ז הוא לענין ירושת המלוכה, דכאשר אין האב יכול למלוך מאיזו סיבה זוכה הבן במלוכה בתורת ירושה (בחיי האב); משא”כ בנדו”ד, אף שהי’ זה בעת ש”המלך דוד זקן” (מ”א בתחלתו), מפורש בדברי הימים (דה”א פרק כח-כט⁸) שדוד מלך בפועל גם אחרי שנמשך שלמה למלך⁹.

לצדוק הכהן ולנתן הנביא ובניהו בן יהוידע להרכיב את “שלמה בני על הפרדה אשר לי” (“סימן לו שימלוך ותחלת הגדולה שאין הדיוט רוכב על סוסו של מלך”), “ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל גו’ ואמרתם יחי המלך שלמה” (שם, לג-לד. ובפרש”י), וכן עשו בפועל בחיי דוד, וכמ”ש בהמשך הכתובים (שם, לח ואילך), ועד שיהונתן בן אביתר הכהן סיפר לאדוני’ איך ששלמה מלך, “וגם ישב שלמה על כסא המלוכה”, “וגם ככה אמר המלך ברוך ה’ אלוקי ישראל אשר נתן היום יושב על כסאי ועיני רואות” (שם, מז. מח), ואדוני’ ירא את המלך שלמה ואחז בקרנות המזבח שלא יהרגהו שלמה ע”ז שמורד במלכותו (ראה שם, נואילך⁴).

ומזה נראה שמה שאמר דוד ”כי כן אעשה היום הזה” היינו (לא רק הבטחה ששלמה ימלוך לאחרי פטירת דוד, אלא) ששלמה הוכתר ממש למלך בחיי דוד⁵.

ולפום ריהטא תמוה: א) הרי אמר לו הקב”ה לדוד (שבת ל, סע”א) ”כבר הגיע מלכות שלמה בנך ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא”, דמשמע מזה עכ”פ שמלכות שלמה לא הותחלה עד לאחרי פטירת דוד. ב) ובכלל צ”ע בזה, דהא

^[4] אלא שלפועל לא נהרג (ראה מ”א שם, נב “ויאמר שלמה אם יהי לבן חיל גו””. ולהעיר ממגילה יד, ריש ע”ב). וראה לקמן סס”ה ובהערה 19.

^[5] ראה מלבי”ם בפסוקים הנ”ל (מו, מח. נא. ועוד). וראה מצו”ד שם, ל.

^[6] ולהעיר שגם דוד נמשך בחיי שאול (ש”א טז, יג). אבל עדיין לא מלך דוד אז. וראה ש”ב (ב, ד. ה, ג) שנמשח עוה”פ כשקבלוהו למלך בפועל, ובשו”ת אבני נזר דלקמן הערה 7 (אות יב) שעד אז לא הי’ לו דין מלך. וראה מגילה שם “עדיין שאול קיים כו””. ולהעיר מגבורת ארי ליומא כב, ב. ועוד. ואכ”מ.

^[6] ראה חכמת מנוח לשבת שם.

^[7] ראה שו”ת דברי נחמ”י אה”ע סמ”ח בסופו. שו”ת אבני נזר יו”ד סשי”ב אות פה ואילך (וע”ש אות פז הראי’ מיותם בן עוזי’ ע”פ הוריות י, א). וראה צפע”נ להוריות יא, ב ד”ה התם שבט.

^[8] וראה אברבנאל למלכים כאן.

^[9] ראה מלבי”ם שם כט, כו–כח. ולכאורה גם זה ד”וימליכו שנית לשלמה בן דוד וימשחו לה’ לנגיד” (דה”א שם, כב), שנמלך לא רק ע”י אנשי ירושלים, הי’ גם בחיי דוד (ראה רד”ק עה”פ. אברבנאל כאן).

ומינוי שבישראל, ומהו החידוש בדוד המלך לגבי שאר המלכים?

לכאורה ה' נראה, דאף ש"המלכות ירושה", מ"מ אפשר להיות שהמלכות תפסק מזרעו כי לא יהי' לו בן הראוי למלא מקום אבותיו בחכמה וביראה, וזהו החידוש במלכות בית דוד, שהקב"ה הבטיחו ש"לא תכרת המלוכה מזרע דוד לעולם", משא"כ בשאר המלכים (וכן בשאר שררות), שאף שהיא ירושה, אין הכרח והבטחה שלא תפסק מזרעו.

אבל קשה לומר שזו לבד היא כוונת הרמב"ם, דהא תוכן ענין זה כבר כתב הרמב"ם בהמשך הפרק (ה"ט), וז"ל "מלכי בית דוד הם העומדים לעולם שנאמר כסאך יהי' נכון עד עולם אבל אם יעמוד מלך משאר ישראל תפסק המלכות מביתו", ואמאי כפל דבריו עוה"פ אודות הבטחה זו לדוד, שמלכותו תכון לעולם?

ועוד זאת: מהא דהרמב"ם כייל הך ענין ש"לא תכרת המלוכה מזרע דוד לעולם" עם פרטי דיני ירושת המלכות, משמע, שאין זה ענין צדדי (שהקב"ה הבטיחו שבפועל תכון מלכותו לעולם), אלא זהו דין הנוגע לעצם גדר ירושת המלכות אצל מלכי בית דוד. והיינו דאיכא חילוק עיקרי בין ירושת מלכות בית דוד לירוש המלכות בשאר מלכים (ושאר ענייני שררה ומינויין שבישראל).

אמנם, כבר נתבאר בזה במ"א בארוכה¹, ע"פ דיוק לשון הרמב"ם "כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם", והיינו שדוד זכה לא רק ל"מלכות"

(1) ראה לקוטי שיחות חכ"ח ע' 109 ואילך. וש"נ.

אלא ל"כתר מלכות", ש"כתר מלכות" לא נמצא אלא במלכי בית דוד בלבד. ועד"ז כתב הרמב"ם לאח"ז (ה"ח) "נביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל כו' ה"ז מלך וכל מצות המלכות נוהגות בו אע"פ שעיקר המלכות לדוד כו'" – הרי שאף שחלים כל דיני המלך על המלך משאר שבטי ישראל, מ"מ אין בו "עיקר המלכות", דזה שייך לזרע דוד בלבד.

וזהו שכתב הרמב"ם בספר המצות (מל"ת שס"ב?) שכל מלך שאינו מ"זה הזרע הנכבד, לענין מלכות נכרי קרינא בי' כמו שכל זרע אחר בלתי זרע אהרן לענין עבודה זר קרינא בי'" – כי מלכות בית דוד היא חפצא אחרת בענין המלוכה.

ב

יקדים ע"ז מהכתובים דההפטרה, דתמוה מה שמלך שלמה בחיי אביו

ויובן כ"ז בטוב טעם, בהקדם הדיוק בהכתובים דהפטרת פרשתנו (מריש ספר מלכים): הנה, בכתובים אלו מסופר (מ"א, א. הוילך) ע"ד השתלשלות הדברים שהביאו לשבועת דוד לבת שבע "כי כאשר נשבעתי לך בה' אלוקי ישראל לאמר כי שלמה בנך ימלוך אחרי והוא ישב על כסאי תחת כי כן אעשה היום הזה" (שם, ל).

ובהמשך הכתובים³ מסופר שדוד ציוה

(2) וראה השקו"ט בביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג ח"ג פרשה ז (קיה, ג). ואכ"מ.

(3) שלכמה מנהגים אומרים גם המשך הפסוקים דמ"א בהפטורה, משא"כ לפי מנהגנו מסיימים (כמנהג הרמב"ם בסדר תפילות שלו בסוף ספר אהבה. ועוד) בפסוק לא – ראה בפרטיות לקו"ש חכ"ה ע' 107. וש"נ.

גם הם אינם במציאות לצד יצחק וישראל.

אליעזר היה "דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים"¹⁵. ובסיפור זה גופא מסופרים בתורה כו"כ ניסים שנעשו לו, ועד שחז"ל לומדים מאריכות הסיפור בתורה ש"יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים כו"¹⁶, ועם זאת אברהם לא היה יכול לשדך את יצחק עם בתו של אליעזר, כי "בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך"¹⁷.

כלומר: מבלי הבט על כל המעלות של אליעזר – הרי הוא שלא בערך ליצחק. ולא רק שהוא במדרגה נמוכה ממנו, אלא שלגבי ה"ברוך" ה"ה "ארור"!

"ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" – כאן מתגלית דרגה נעלית עוד יותר, שגם אלו שהם ממש תולדותיו של אברהם, הנה לגבי יצחק אין להם שום ערך ותפיסת מקום:

אחרי שהתורה מספרת ש"ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה וגו' ותלד לו" – אומר הכתוב¹⁸ "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, ולבני הפלגשים גו' נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו גו"¹⁹. ועד"ז בשייכות לבני ישמעאל, שאף שהם "בני ישמעאל בן אברהם" – מוסיפה התורה "אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה" שכל מציאותו של ישמעאל ותולדותיו עד סוף כל הדורות, זה רק "שפחת שרה" ואינם בערך ליצחק בן שרה.

אפשר עדיין להקשות: סוף כל סוף הרי כל העניינים האלו נעשו אחרי הקכ"ז שנה של שרה, ואילו המשמעות של "חיי שרה" היא אותם שנים שחייתה כפשוטו בעולם הזה – ואיך מתאים לומר שדוקא אחרי מותה נקראת הפרשה "חיי שרה".

והביאור: את כל העניינים הללו פעלה שרה עוד בחיים חיותה בעלמא דין, שבמשך חייה פעלה שכל ההמשכות והמציאות הקיימת הכל בכל מכל הוא אך ורק עבור ישראל. אלא שבגלוי זה נראה רק לאחר מותה, דלאחר שסיימה את עבודתה והגיעה עת השכר – התגלה השכר על פעולתה בעולם הזה. ולכן נקראת הפרשה "חיי שרה" כי בה נתגלה ונראה מה פעלה במשך קכ"ז שנות חייה.

(15) יומא כח, ב. פרש"י לך טו, ב.

(16) ב"ר פ"ס, ח. פרש"י פרשתנו כד, מב.

(17) פרש"י פרשתנו כד, לט. מב"ר פנ"ט, ט.

(18) פרשתנו כה, ה-ו. וראה כלי יקר שם: "כי כך רצתה שרה כו".

(19) וראה סנהדרין צא, א. אוה"ח עה"פ.

חידושי סוגיות

דין ירושת המלכות במלכי ישראל ובזרע דוד

יקשה באריכות וייתור לשונות הרמב"ם גבי ירושת המלכות בזרע דוד; יקדים תמיהה בכללות מה שמלך שלמה בחיי אביו המסופר בההפטרה; יחדש דגדר המלכות בזרע דוד הוא מחודש בכללותו, שהוא דין בהגברא מצ"ע דניתנה לו חשיבות דמלך; עפ"י יבאר חילוקי הדינים בין מלכי בית דוד לשאר מלכים

א

שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם שנאמר (ש"ב ז, טז) כסאך יהי' נכון עד עולם ולא זכה אלא לכשרים כו' אע"פ שלא זכה אלא לכשרים לא תכרת המלוכה מזרע דוד לעולם, הקב"ה הבטיחו בכך כו".

ולכאורה דברי הרמב"ם צריכים ביאור: מאי קמ"ל באריכות דבריו אודות מלכות דוד, "כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם כו' ולא זכה אלא לכשרים כו" – הרי הן הן הדברים שכתב לעיל בנוגע לכל מלך (ולא רק מלכות אלא כל שררה

יקשה באריכות הרמב"ם גבי מלכי בית דוד, ויוכיח דמלכותם הוא מגדר אחר מעיקרא איתא ברמב"ם (הל' מלכים פ"א ה"ז) בדין ירושת המלכות, וז"ל: "מאחר שמושחין המלך הרי זה זוכה לו ולבניו עד עולם שהמלכות ירושה שנאמר (שופטים יז, כ) למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל... ולא המלכות בלבד אלא כל השררות וכל המינויין שבישראל ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם, והוא שיהי' הבן ממלא מקום אבותיו בחכמה וביראה", ואח"כ ממשיך הרמב"ם בנוגע למלכות בית דוד, "כיון

פנינים

דרוש ואגדה

להוסיף בנים לאבינו שבשמים

כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק (כד, ד)

השליחות הראשונה שמצינו בתורה היא שליחת אברהם את אליעזר עבדו לחרן, לקחת אשה לבנו.

ויש ללמוד מזה הוראה בעבודת האדם לקונו:

השליחות הראשונה במעלה המוטלת על האדם היא לעשות את כל התלוי בו, לפעול הענין ד"פרו ורבו", לקרב עוד יהודים לתורה ומצוות, שיתווספו עוד "בנים" לאבינו שבשמים, וכמאמר חז"ל (סנהדרין יט, ב) "כל המלמד בן חבריו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו".

וכמו שאברהם שלח את אליעזר עבדו עד לחרן, "חרון אף של מקום בעולם" (פרש"י ס"פ נח), כמו"כ על האדם ללכת גם למקומות שהם "ריקים" מתומ"צ כדי למצוא שם עוד יהודי ולקרבו לעבודת השי"ת, עד שגם אותו יהודי יפעול גם הוא לקרב עוד יהודים לאביהם שבשמים.

(ע"פ ספר השיחות תשמ"ח ח"א ע' 84 ואילך)

שיחתן של עבדי אבות

על פרשת שליחות אליעזר עבד אברהם אמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ט, ח. הובא בפרש"י פרשתנו כד, מב) "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה".

ויש לפרש מאמר חז"ל זה ע"פ דרך החסידות:

אמרו חז"ל (ברכות לג, ב) "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", שא"א לדעת מראש מה יהי' מצב האדם בנוגע לתורה ומצוות, כי יש לו בחירה חפשית על עבודתו.

אך כ"ז כשמדובר ב"תורתן של בנים" – היראת שמים והתורה ומצוות של בני ישראל במשך הדורות. אבל כשמדובר על "שיחתן של עבדי אבות" הרי הובטח אליעזר כבר לפני זה ש"ישלח מלאכו לפניך והצליח דרכך", שתהי' לו הצלחה בשליחותו.

והטעם לזה הוא כי מדובר במצב רוחני של "שיחתן של עבדי אבות":

שיחתן – אמרו חז"ל (ברכות כו, ב) "אין שיחה אלא תפלה", שאם יש לאדם הכרה ברורה שא"א לו לסמוך על כוחותיו וצריך להתפלל ולבקש את הכל מאתו ית' אז מובטחת לו ההצלחה.

עבדי אבות – הכלל הוא "כל מה שקנה עבד קנה רבו" (פסחים פח, ב). שאם מרגיש האדם שאף שפעל גדולות ונצורות – אין לו חשיבות בפ"ע, וכאין נחשב לגבי הבורא ית"ש, אזי מובטח לו מלמעלה שבכל אשר יפנה יצליח.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ה ע' 99 ואילך)